

Oddaja živine na Štajerskem.

Štajerska je hvala Bogu tako srečna, da še ima precej živine in je v primeri z drugimi kronovinami v tem oziru v razmerno dobrem položaju. Seveda bo dežela morala oddati vojaški oblasti in tudi za oskrbovanje prebivalstva na Dunaju mnogo glav živine. Tako je n. pr. vojaška oblast že za mesec marec zahtevala 12.000 komadov. Ljudstvo se, kakor v drugem oziru, tako tudi glede na to zahtevo ne bode odtegnilo svoji dolžnosti. Pa tudi živinorejec sme po vsi pravici zahtevati, če mora prodati živino po zdaj določenih nizkih cenah, da ima od tega zavživalec dobiček ter da on dobi ceneje meso. Znano je pa, da so največji dobički šli v žepu prekupcev in židov in nižje cene niso nižale cen mesa po mestih. Vse to se mora urediti. Prav posebno pa bo treba paziti, da z nesmiselnim prodajanjem ne izgubimo vse boljše plemenske živine, kakor se je to že zgodilo v marsikaterih deželah.

V ta namen se bo nakup živine monopoliziral, to se pravi: živino bo v celi deželi smela nakupovati le vnovčevalnica, ki bo kot podružnica dunajske osrednje vnovčevalnice imela sedež v Gradcu in bode pod vodstvom „Živinoprometne deželne komisije.“ To vodi po načrtih, katere je izdelalo c. kr. poljedelško ministrstvo, za to postavljen višji uradnik. Člani komisije bodo: 1. Dva zastopnika c. in kr. vojaškega poveljstva v Gradcu, 2. zastopnik štajerskega deželne odbora (grof Franc Attems kot deželnokulturni poročevalec), 3. zastopnik mesta Gradca, 4. zastopnik c. kr. Kmetijske družbe štajerske, 5. zastopnik Zveze kmetijskih zadrug in 6. vodja vnovčevalnice živine v Gradcu.

Ta komisija bo imela vsak teden seje in bo določevala, koliko živine bodo zamogle oddati razne občine in okraji brez škode za poljedelca in za živinorejca; nadalje bo oskrbovala vojaštvo in prebivalstvo z mesom; ona bo določevala, koliko živine se bo smelo izvažati na dunajski trg; tudi za mesarje bo skrbel ta komisija po svoji vnovčevalnici. To vnovčevalnico bo vodil živinorejski nadzornik Schneider, ki je deželni uradnik; njemu bo podrejenih več uradnikov in nakupovalcev za celo deželo. Začetkoma bodo smeli mesarji v določenih občinah sami nakupovati za sebe, toda po gotovem prehodnem roku bodo zamogli dobivati živino le od deželne vnovčevalnice.

To podjetje, s katerim namerava začeti dežela, je velike važnosti za živinorejca, kakor tudi za zavivalce mesa. Kar se tiče živinorejca, je vestno gledati na to, da živinoreja ne bo nazadovala. Zato so se posebno za to vprašanje zanimali v Gradcu grof Attems in deželna odbornika Hagenhofer in dr. Verstovšek, ki je že pred več tedni pridobil omenjena 2 gos. o. da za skupno nastopanje pri vladi. V dogovorih z vlado še niso rešene vse podrobnosti; pogajanja se vršijo posebno v tem oziru, da vlada še pokliče v komisijo enega slovenskega in enega nemškega zastopnika kmečkega stanu. Deželni odbor se tudi poteguje za to, da mora vlada ves dobiček vnovčevalnice prepuštili deželi za povzdigo poljedelstva, da ostane torej dobiček v deželi. Cene bodo namreč določene za živinorejca in za mesarja. Približno bodo v isti višini, kakor dosedaj. Velik dobiček bo imela vnovčevalnica posebno pri nakupu živine za graški in dunajski trg, ker so tukaj cene izdatno večje, nego na deželi, večših je razlika do 100 K pri meterskem stotu.

bridko naj pomoč nam v smrti bo.“

Zvonovi in orgle bodo molčali Veliki petek v spomin tega trpljenja, mašnik pa bo po prebrnem Gospodovem trpljenju in odpravljenih molitvah za vse ljudi polžil križ k božjemu grobu in pevc bodo vabili: „Venite, adoremus!“ „Pridite, častimo!“ Da, pridimo ta dan, počastimo in zahvalimo, pa obljubimo posebno, da hočemo za Jezusom hoditi s svojim križem obloženi! Zavoljo nas ga je vzel na rame in pogumno nosil pred nami, sedaj pa nas kliče za seboj: „Ako kdo hoče priti za menoj, naj zataji sam sebe in zadene vsak dan svoj križ!“ (Luk. 9, 23.) „Le pridite za menoj vsi, ki se trudite in ste obteženi in jaz vas okrepčam!“ (Mat. 11, 28.) Ravno tako nas uči tudi sv. Peter rekoč: „Kristus je za nas trpel in je vam zapustil zgled, da hodite po njegovih stopinjah.“ (I. Petr. 2, 21.)

In po tem zgledu so se ravnali nešteti milijoni, ko so v strašnih svojih bolečinah, skrbeh, nevarnostih, izgubah, nesrečah in posebno v smrtnem boju premišljevali trpljenje Gospodovo in zaupljivo gledali na sv. križ; iz njega so črpali neko čudno moč in blagodejno tolažbo; trpljenje jim je bilo olajšano in srce napolnjeno z veseljem upanjem, da bo ljubi Bog vse na dobro obrnil. Sv. Peter, ki je iz straha pred trpljenjem svojega mojstra, nekaj trikrat zatajil, se je čutil posebno srečnega, da zamore z glavo navzdol na križu umreti. Sv. Pavel se je v najhujšem preganjanju hvalil le s tem, da pozna Jezusa Križanega in sv. Andrej je poljubil in radostno pozdravil križ, rekoč: „Pozdravljen, dragoceni križ, sprejmi me učenca Onega, ki je visel na tebi!“

Ta zavest, da je Kristusovo trpljenje in spomin na njegov križ tolažba in pomoč v trpljenju, je vodila tudi naše vrle prednike, ki so okrasili visoke gore in lepe ravnine s cerkvami, kapelami in podobami

Ta dobiček zahtevajo kmečki zastopniki v deželnem odboru za deželne gospodarske namene, kar je opravljeno, ker pač ne gre, da bi ves ta dobiček vtaknila vnovčevalnica v svoj žep. Ko bo ustanovljena omenjena komisija, bomo o celem podjetju še natančneje poročali.

Kmečka kava.

V času velike draginje jestvin si bistroumne gospodinje vedo pomagati na najrazličnejše načine. One vedo, da jemati s kupa, ni težko, to lahko začne vsaka zapravljivka ali „phuka“; ali izhajati dolgo s pičlimi zalogami živil, to je skrivnost, ki jo razumejo le gospodinje prebrisanih glav. Tem je znano, da pred stoletji, ko v naših krajih še ni bilo ne duha ne sluha o bobovi kavi, nihče ni umiral radi tega, ker ni užival „kofejina“; pač pa so ljudje takrat navadno dalje živili, kot zdaj in ni bilo toliko bledušnih lic kot dandanes, ko ima obilo uživanje premočne bobove kave v nešteti slučajih na vesti razne boleznin in prerano smrt ljudi, ki bi bili lahko videli ob priprosti, zdravi kmečki hrani v svojem življenju „Abrahama“ dvakrat.

Naša dobra krušna mati narava je poskrbela, da priraste na domačih tleh ljudem in živalim tak živež, ki je za-nje najbolj potreben in najbolj zdrav. Kar pride iz daljne tujine, je navadno od strupa. In taka strupena pritepenca sta pri nas ruski čaj in kava. Toda motil bi se, če bi kdo hotel danes ali jutri odpraviti uživanje kave, ki je postala tekom svetovne voške glavno hranilo revnih ljudi po mestih, trgih, deloma tudi po deželi. Kava ostane na ljubo vsem pridnim gospodinjam še tudi zanaprej v rabi zaradi njenega lahkega načina v pripravljanju; vendar je pa sedanja visoka cena bobove kave privedla ljudi do tega, da si bodo rajši pripravljali zdravo, domačo kavo iz ječmena, ovsu, rži, pšenice, koruze, prosa, iz grozdnih pečk, želoda itd. Najboljša in najplemenitejša izmed vseh navedenih je po zatrdilu izkušenih gospodinj kava iz grozdnih pečk.

Pripravljanje zrnja, pečk itd. za kavo je zelo priprosto. Treba je le za kavo določeno zrnje ali pa druge pridelke s toplo vodo dobro poškopiti in je pustiti 2 do 3 dni na toplem prostoru, kjer začnejo kaliti. V tem stanju so godni za praženje. Kdor bi pražil suhe pridelke, dobil bi namesto prijetno dišečih zrncev le kupček grenkega oglja, ki ni za nič.

Ker v teh kmečkih pridelkih ni strupa, treba je vkulati za vsako osebo precej več praženega zrnja, kakor prave bobove kave, ki naj ostane odslej le kot pridatek naši kmečki kavi, na več kot glavno hranilo ljudem ali kot vs. danje slepilo njihovim preutrujenim živcem. Uresničuje se rek:

Kjer rada uživa se kmečka kava,
tam lica rdeča so, deca je zdrava.

A. Starina.

Breskve.

Piše izdajatelj „Slovenskega Sadjarja“, M. Humek. Izmed vseh sadnih plemen, ki rastejo in uspevajo pri nas, rodi breskev vsekako najzlahnejši sad. Že zunanost je tako prikupljiva in zapeljiva, da se ne da primerjati z nobenim drugim sadom. Ravnotako je pa tudi okus in vonj dobre breskve naravnost mamljiv. Mnogo je ljudi, ki sicer ne marajo veliko za

sadje, toda lepe, zrele breskve se pa ne brani nihče. Posebno je priljubljena pri mestnem prebivalstvu, ki nima prilike, da bi se je preobjedlo.

Domovina breskve je Kitajska in Mongolija. Že v starem veku se je razširila proti zahodu po Perziji, okrog Kristusovega rojstva so jo zanesli na Laško. Odtod so jo vpeljali po vsej Evropi in tudi po Ameriki, kjer jo dandanes pridelujejo v neverjetnih množinah.

Navadno mislimo, da je breskev doma iz vročih krajev z enakomerno vlažnim podnebjem. Toda to je zmotna. Podnebje Kitajske, Mongolije itd. je v gotovih ozirih neugodnejše, kakor pri nas. Tropski vročini sledi tam hud mraz in velikim deževjem dolgotrajna suša. Podnebje naših vinorodnih krajev je za breskve popolnoma primerno in ugodno. Bolj izbirčna je v legi zemljišča. Solčna in zavetna gričevja, kakor se po vsem Dolenjskem in Slovenskem Štajerskem, ji najbolj ugajajo. Vlažne nižave in meglene doline se ji pa tako zoprne, da v takih krajih sploh ne raste. Najboljše je jugozahodna, južna in jugozahodna lega, prav tako kakor za vinsko trto. Breskev hoče imeti veliko solnce, zato ne trpi v bližini nikakega sonca. A na mrzlih, izhodnih in severnih zbrslih ji seveda tudi ni všeč.

Glede zemlje same na sebi ni posebno izbirčna. Uspeva v lahki puhlici, pa tudi v bolj težki ilovici, ki mora pa prepuščati mokroto, da korenine zlasti pe zani ne stoje v talni vodi, ampak na sušnem. Po leži pa potrebuje silno veliko vode. Zato na prav strmih, vročih in suhih bregovih hira, ako ne sarkimo za zadostno vlago.

1. Ali je v naših krajih pridelovanje breskev mogoče? To vprašanje se vsiljuje vsakomur, ki je prebral prejšnje uvodne stavke. Ako je naše podnebje ugodno, potem je pridelovanje breskev pač mogoče, saj imamo dovolj primerov leg in vsakovrstno dobro zemljo! To je vse res. Toda breskev je sadno plemo, ki glede na obdelovanje ni tako skromno, kakor druga plemena, n. pr. hruške in jabolane. Breskev zahteva pred vsem odprto zemljo, ki jo moramo redno obdelovati in gnojiti ravno tako, kakor pri vinski trti. V zarastlem, travnatem svetu ne uspeva, pa naj bo podnebje, lega in zemlja še tako ugodna. — Pred 30 do 40 leti in še prej je bilo po vinorodnih okrajih naših dežel veliko več breskev, kakor dandanašnji. Rastle so po naših starih vinogradih, kjer jih sicer niso gojili, ampak samo trpeli, in kjer so bile vsaj deloma deležne oskrbovanja, namenjenega trti. Nismo imeli nikakih urejenih in obširnih breskavih nasadov, ampak breskve samosovko so rastle pe vinogradih raztresene. Zasejale so se slučajno iz košice, ki so jih razmetavali otroci in delavci po vinogradih, ko so jedli slastni sad kar z drevesa. Mlade rastline, ki so zrastle iz teh košic, so bile odvisne od milosti in nemilosti kopačeve. Ako so se preveč zaplodile, so jih neusmiljeno podkopavali in ruvali kakor nadležen plevel. Ker je bila vsaka trta zasajena neenakomerno, so imele tudi breskve tuintam pol lazih dovolj prostora. Ob dobrih letinah je bilo tolike tega sadu, da niso vedeli kam z njim. Največ so jih pojedli svežih, žgali so jih v žganje, nekaj so jih posušili, mnogo so jih požrle tudi svinje. O kakem izvozu ni bilo govora, deloma ker je bilo blago preveč različno in malo trpežno, deloma pa tudi zato, ker takrat te vrste izvoz v naših slovenskih krajih še ni bil razvit.

Tako je bilo pridelovanje breskev pri nas že proti koncu minulega stoletja, ko je trina uš nenadoma uničila stare vinograde in z njimi vred tudi —

sv. križa ter križevega pota. In tudi mi vsi se prešinjani iste vere, radi križamo, pred križem molimo in se z znamenjem križa blagoslovljamo, na delo podajamo in od njega poslavljamo.

Na križevem potu, pri križu in grobu Jezusovem vidimo žalostno mater Marijo. Gotovo ji je krvavelo srce, ko je videla Sina toliko trpeti in ko je slišala njegov zadnji zdihljaj. Z mrtvim truplom v naročju je pač lahko zdihovala: „O, vi vsi, ki greste mimo po poti, pomislite in glejte, če je kaka bolečina, kakor moja bolečina.“ (Zal. pes. 1, 12.) Pač marsikaterim materam in ženam, bratom in sestram ter zapuščenim otrokom tudi poka v tem času srce, ko dobi iz tujine prežalostno novice o smrti ljubljene sina, vrllega moža, pridnega brata ali skrbnega očeta. Obupali bi, pa jih vendar še tolaži pogled na žalostno mater Marijo, ki je izgubila veliko več, pa še vendar ohranila živo vero in zaupanje v vsemogočnega, neskončno dobrega Boga, in pa pogled na sv. križ jim govori, „da zopet vid'no se nad zvezdami, da vid'no v rajnu večnem se, nad zvezdami!“ Pod križem počivajo padli junaki, kakor zrno v zemlji. Tako kakor sonce v spomladi zrno vzbudi in iz zemlje priklide, da raste, cvete in obrodi sad, se bo križ zablješal sodnji dan v oblakih neba, s svojim žarom mrtve priklial iz grobov in jim pot pokazal v sveta nebesa!

Ljubi branitelji naše lepe domovine! Trpljenje je naša usoda tukaj doma. Kolikor bolj pa ga še čutite vi tam v tujini! Spomin na ljubi vaš dom, vašo skrb, kako se kaj doma godi, kako je opravljeno delo, so-li zdravi dobri stariši, žena, bratje, sestre, kako se obnašajo otroci, to so vaši vsakdanji križi. Najhujši križ vam pa nalaga zaslepljeni sovražnik naše preljube domovine, ki si toliko prizadeva, vzeti nam kos naše lepe zemlje in nam uničiti naše premo-

ženje. Toda vi vsi ste junaki, ker ta težki križ tako pogumno nosite in sovražnika odbijate, da vas vsi občudujemo in da vas še bodo hvalili, ko vas že bo davno krila črna zemlja. Pa ker ste junaki, ne govorite in ne pišete radi o svojem trpljenju. Toda mi v zaledju poznamo vaše trpljenje in čutimo težo vašega križa. Zato pa počekamo dan za dnevom pred Križanega in molimo za vas in povzdigamo roke in srce pri obnovitvi daritve na križu, pri sv. maši, da vse voljno in hrabro prenesete in pretrpite in srečno končate. Spomnite se pa trpljenja Jezusovega prav pogosto tudi vi in pogledjte večkrat zaupljivo na sv. križ, mislite na Jezusovo srčno žalost in trpljenje, ko je za nas krvavi pot potil, bičan, s trnjem kronna, s križem obložen in križan bil. Radši počastite trpečega Zveličarja z znamenjem sv. križa in z žalostnim delom sv. rožnega venca ter ga prosite pomoči za nas, ki vas tako težko pogrešamo doma, in pomoč ter izdatne tolažbe za se, da voljno nosite svoj križ, da srečno premagate hudobnega sovražnika in da se srečno povrnete v svojo ljubljeno, z vašim trpljenjem rešeno domovino!

V knjigi Tomaža Kempčana „Hodi za Kristusom“ bereš te-le lepe besede: „V križu je zveličanje, v križu življenje, v križu branilo pred sovražniki. V križu je vir nebeških sladkosti, v križu je moč uma, v križu veselje duha. V križu je vsa čednost, v križu popolna svetost. Ni zveličanja duši, ni upa večnega življenja razum v križu. Zato zadeni svoj križ in hodi za Jezusom in šel boš v večno življenje. On je šel pred teboj in nosil svoj križ in umrl za te na križu, da tudi ti nosiš svoj križ ter želiš umreti na križu.“ Na križu je živa ljubezen: glava je nagnjena, da te poljubi, roke so razprostrate, da bi te objele, in srce je odprto, da bi te sprejelo v se.

Prof. J. K. Vrež.